

Autyzm nie jest chorobą,
ale zaburzeniem rozwoju to znaczy, że cała ścieżka rozwoju osoby autystycznej jest inna od standardowej.

Mówiąc innymi słowami: autyzm oznacza, że mózg pracuje w niestandardowy sposób.

Autyzm rozumiemy jako **spektrum**.

Oznacza to, że **autyzm jest trochę inny dla każdej osoby**.

Objawy autyzmu

Autyzm jest diagnozowany na podstawie zachowań i cech występujących w 3 obszarach (tzw. triada autyzmu):

1. Interakcje społeczne
2. Komunikacja
3. Powtarzalne, stereotypowe zachowania

Interakcje społeczne

Osoby z autyzmem mają trudność w rozumieniu zachowania innych ludzi, często trudno jest im zrozumieć jak inne osoby się czują i co mają na myśli. Wyzwaniem jest dla nich im nawiązywanie przyjaźni i dogadywanie się w codziennych sytuacjach. Osoby w spektrum autyzmu mogą mieć trudności w rozumieniu gestów i odczytywaniu mimiki twarzy.

Objawy autyzmu w zakresie interakcji społecznych to m. in:

- dziecko nie wskazuje palcem, żeby pokazać, że coś je interesuje
- dziecko nie patrzy na przedmioty, które wskazuje rodzic
- małe zainteresowanie ludźmi lub brak świadomości ich obecności
- trudności w inicjowaniu kontaktu, angażowaniu się w zabawy w grupie, zdobywaniu przyjaciół
- brak wchodzenia w role i udawania w zabawie (tzw. zabawa „na niby”)
- brak naśladowania

- trudności w rozumieniu uczuć lub mówieniu o uczuciach
- brak dzielenia się się osiągnięciami lub zainteresowaniami np. zabawkami, rysunkami

Komunikacja

Część osób z autyzmem nie mówi, ale używa innych form komunikacji np. wskazywanie obrazków w książkach do komunikacji lub pisanie. Osoby, które świetnie posługują się mową wysławiają się w sposób, który może wydawać się nietypowy lub usztywniony. Czasami osoby w spektrum autyzmu powtarzają te same słowa lub wyrażenia (to tzw. [echolalia](#)).

Objawy autyzmu w zakresie komunikacji to m. in:

- opóźniony rozwój mowy
- unikanie kontaktu wzrokowego
- mimika twarzy jest niedostosowana do wypowiedzi
- trudności z odczytywaniem mimiki twarzy, tonu głosu, gestów rozmówcy
- nietypowy ton głosu lub nietypowy rytm mowy np. wymawianie każdego zdania jak pytania
- powtarzanie słów lub zdań tzw. echolalia np. w odpowiedzi na pytanie, powtarza je, zamiast udzielenia odpowiedzi
- wypowiedzi mogą sprawiać wrażenie nieadekwatnych do sytuacji
- trudność w komunikowaniu potrzeb lub pragnień
- branie wypowiedzi zbyt dosłownie – nie rozumienie poczucia humoru, ironii, metafor

Usztywnione zachowania

Osoby z autyzmem często silnie przywiązują się do wzorców lub rutyn np. chodzenie zawsze tą samą drogą, układanie zabawek na półce, zawsze w tej samej kolejności. Nie lubią zmian a nieoczekiwane wydarzenia bywają dla nich bardzo stresujące. Często też bardzo [silnie angażują się w zainteresowanie](#) jednym albo kilkoma tematami np. autobusy, samochody określonej marki, liczby.

Objawy autyzmu w zakresie usztywnionych zachowań to m. in:

- przywiązanie do rutyny np. dziecko nalega na chodzenie dokładnie tą samą drogą do szkoły lub jedzenie na tym samym talerzu
- trudności z adaptacją do zmian w planie lub w środowisku np. przemeblowanie, zmiana godziny wyjścia do szkoły
- nietypowe przywiązanie do zabawek lub obiektów tj. klucze, włączniki światła, nitki

- zainteresowanie wąską dziedziną wiedzy np. rozkłady jazdy tramwaju, dinozaury, liczby, odkurzacze określonej marki
- spędzanie dużej ilości czasu na układaniu zabawek w specyficzny sposób, obserwowaniu poruszających się przedmiotów (np. wentylator, pralka), koncentrowanie się na specyficznej części przedmiotu (np. koło od auta)
- wielokrotne powtarzanie ruchów tj. trzepotanie rękami na wysokości oczu, kręcenie się wokół własnej osi – tzw. stereotypie ruchowe lub autostymulacje

Niepokojące objawy w wieku przedszkolnym

- Brak interakcji społecznych oraz zachowań komunikacyjnych
- Opóźnienie mowy (mowa bełkotliwa lub mniej niż dziesięć słów w wieku 2 lat)
- Regres lub utrata użycia mowy
- Mowa (jeśli występuje): mogą obejmować nietypowe objawy: dziwna wokalizacja dziwne lub mieszana intonacja
- Częste powtarzanie słów i zestawów fraz (“echolalia”)
- odniesienie do siebie po imieniu lub “ty” lub “on / ona” po przekroczeniu wieku 3 lat
- Nieobecne lub opóźnione reagowanie na własne imię, mimo normalnego słuchu
- Mniejsza lub brak wrażliwości na cudze twarze wyrazu i uczucia
- Mniejsza lub brak świadomości przestrzeni osobistej, lub wyjątkowo nietolerancyjny osób wchodzących na ich osobistą przestrzeń
- Mniejszy lub nieobecny interes społeczny, w innych, w tym dzieci w jego / jej wieku własnych – może odrzucić innych, jeśli interesujemy się innymi dziećmi, może zwracać się do innych w niewłaściwy sposób, zdaje się być agresywny lub uciążliwy
- Mniejsze lub nieobecne naśladowanie działań innych ludzi
- Mniejsza lub brak inicjacji społecznej z innymi
- Mniejszy lub brak wykorzystania gestów i mimiki twarzy do komunikacji
- Ograniczone i słabo zintegrowane gesty, mimika, orientacja ciała, kontakt wzrokowy
- Mniejsza lub brak wyobraźni i różnorodności w grach i zabawach
- Nietypowe lub ograniczone zainteresowania i / lub sztywne i powtarzalne zachowania
- Powtarzające się “stereotypowe” ruchy, takie jak machanie ręką, kołysanie ciała stojąc, kręcenie się
- Monotonne lub stereotypowe zabawy, na przykład otwieranie i zamykanie drzwi
- Nadmierny nacisk na własny plan dnia
- Ekstremalna reakcja emocjonalna na zmianę lub nowe sytuacje, naleganie na rzeczy “takie same”
- Nad lub podreaktywność na bodźce zmysłowe, na przykład materiały, dźwięki, zapachy
- Nadmierna reakcja na smak, zapach, konsystencję lub wygląd żywności

Niepokojące objawy w wieku 5 - 11 lat

- Mowa może być niezwykła na kilka sposobów: występuje bardzo ograniczone zastosowanie języka, monotonna mowa, powtarzalne zwroty, częste stosowanie stereotypowych wyrażen

i zwrotów, treść zdominowana przez nadmierną ilość informacji na tematy z dziedziny własnego zainteresowania

- Prowadzenie bardziej monologu niż dialogu
- Odpowiedzi mogą wydawać się niegrzeczne lub nieodpowiednie
- Występuje minimalna lub wręcz brak reakcji na twarze innych ludzi, ich wypowiedzi czy uczucia
- Zmniejszone lub opóźnione reagowanie na własne imię, mimo normalnego słuchu
- Subtelne trudności w zrozumieniu intencji innych osób, mogą brać rzeczy dosłownie i mają problem ze zrozumieniem sarkazmu lub metafory
- Występuje mniejsza lub brak świadomości przestrzeni osobistej, lub wręcz przeciwnie wyjątkowa nietolerancja osób naruszających ich osobistą przestrzeń
- Zmniejszenie lub brak zainteresowania społecznego, w tym dzieci w jego / jej wieku własnych – może odrzucić innych, jeśli interesujemy się innymi dziećmi, może zwracać się do innych w niewłaściwy sposób, zdaje się być agresywny lub uciążliwy
- Mniejsze lub nieobecne przywitanie się i pożegnanie
- Trudność w dostosowaniu stylu komunikacji do sytuacji społecznych, na przykład rozmowa może być zbyt formalna
- Ograniczone i słabo zintegrowane gesty, mimika i orientacji ciała, kontakt wzrokowy
- Mniejsza lub nieobecna elastyczność podczas gier i zabaw, a także kreatywność, ale dziecko łatwo odgrywa sceny raz już widziane
- Nietypowe lub ograniczone zainteresowania i / lub sztywne i powtarzalne zachowania
- Powtarzające się “stereotypowe” ruchy, takie jak machanie ręką, kołysanie ciała stojąc, kręcenie się
- Sztywne oczekiwanie, że inne dzieci powinny przestrzegać reguł gry
- Nadmierny nacisk na własny plan dnia
- Reakcje emocjonalne, które są zbyt ekstremalne dla okoliczności
- Silne preferencje dla znanych procedur i miejsc
- Niechęć do zmian, co często prowadzi do niepokoju lub agresji
- Nad lub podwrażliwość na bodźce zmysłowe, na przykład materiały, dźwięki, zapachy
- Nadmierna reakcja na smak, zapach, konsystencję lub wygląd żywności